

O t u z u n c u K o n f e r a n s

Tarihi ve Sosyal Bir Dava Olarak

Kıbrıs Meselesi

Prof. Afif ERZEN

Edebiyat Fakültesi Tarih Profesörlerinden

Bilindiği gibi konferansımızın konusu olan Kıbrıs, Toroslarm çevrelediği Çukurova bölgesi ile Amanos'ları kuşattığı bugünkü Hatay bölgesi arasında bir ada olduğundan, bu kara parçaları ile birlikte bir coğrafi bütün teşkil eder. Aynı zamanda, Hatay ile Anadolu kıyılarınm teşkil ettiği İskenderun körfezine hakim bir noktada bulunduğundan, bu toprakları kontrol eder bir durumdadır. Bir taraftan Fırat boylarından gelen yollar muhtelif kollar halinde yukarı Suriye ve Hatay'da birleşirler; burada Amanos'lar ve nihayet Toros'lardaki geçitlerden geçmek sureti ile Orta Anadolu'ya ulaşarak muhtelif istikametlere ayrılırlar. Diğer taraftan Yukarı Suriye ve Filistin üzerinden sözü geçen bu yol Mısır'a gider. Arabistan yarımadası çöl olduğundan, tarih boyunca Mısır ile Mezopotamya arasındaki irtibat Filistin - Suriye ve Hatay'dan geçen yolun Fırat vadisine inmesi ile temin edilmiştir. Mısır ile Anadolu arasındaki irtibat tayine Filistin ve Suriye'ye gelen yolun Amanos'lar ve Toros'lardaki geçitlerden geçmesi ile meydana gelir. Şu halde Yukarı Suriye ve Hatay bölgesi Anadolu - Mısır ve Mezopotamya yollarının kesiştiği bir yerdir. Mısır'ın, Fırat - Dicle ve Asya'nın diğer bölgeleri ile denizden teması da Yukarı Suriye ve İskenderun körfesindeki limanlar vasıtası ile olmuştur. İskenderun körfezi ve Fenike sahillerindeki limanlar vasıtası ile en iyi şekilde Yakın Şark memleketleri Batı Dünyası ile temasa geçebilmiştir. Bugün bir taraftan İskenderun - Erzurum yolunun açılmış bulunması, diğer taraftan İran'dan gelen ve Hakkâri üzerinden geçen Cento yolunun İskenderun yoluna birleşmesi körfez bölgesinin ticari ve askeri önemini bir kat daha arttırmaktadır.

İşte bütün bu bölgeye yakın bir mesafede bulunan Kıbrıs bekçi durumunda olduğundan, geopolitik mevkii, Hatay - İskenderun çevresi ve dolayısı ile Anadolu için son derece önemlidir. Zaten tarihî olaylar ilk çağdan beri bunu isbat etmektedir. Vakıa adada bakır ve gemi kerestesesi gibi stratejik maddelerin bol miktarda olması ve limanları sayesinde denizciliğin gelişmiş bulunması, Kıbrıs'ın tarihte önemli bir mevki tutmasına sebep olmuştur. Fakat Kıbrıs Hatay ile Anadolu'nun köşe teşkil ettiği mevkide bulunması dolayısı ile, Mısır ve Yakın Şarkla Ege denizi arasındaki deniz yolunun üzerinde olduğundan Mısır, Yakın Şark ve Anadolu'ya hâkim olan kuvvetler bu adayı ele geçirmeyi istemişlerdir. Doğu Akdeniz hakimiyeti bakımından, bu sahalardaki devletler arasında Kıbrıs'ın bir mücadele konusu olması adanın stratejik kıymetini arttırmıştır.

Jeolojik devirlerde bir çöküntü neticesinde Hatay bölgesinden ayrılıp, ada haline gelen Kıbrıs'ın ilk sakinlerinin Anadolu'dan gelmiş oldukları anlaşılmaktadır. Nitekim son keşifler, adanın kuzeyinde ve Anadolu'ya en yakın olan Karpas yarımadası üzerinde, neolitik devre ait yerleşme yerlerinde, elde edilen buluntular, Anadolu'nun Hacılar ve Çatalhöyük gibi neolitik kültürlerini meydana getiren insanların Kıbrıs'ı iskân etmiş olduklarını açıklamaktadır. Kıbrıs'ın diğer yerlerindeki prehistorik kültürler de Anadolu ile olan sıkı münasebeti göstermiştir.

M. Ö. 3. binde Kıbrıs'ın daha sık bir iskâna sahip olduğu ve bu iskânın Anadolu'dan aypıldığı elde edilen kültür eserleri ve diğer maddî kalıntılar ispat etmektedir. Alman bilginlerinden Dümmler'e göre "Kıbrıs'taki eski mezarlarda elde edilen eserler bütün teferruatına kadar Truva kültürü yâni eski Anadolu kültürü ile aynıdır. Bunu sadece dış tesirlerle izah etmek mümkün değildir. Eski Anadolu halkı ile Kıbrıs sakinlerinin aynı kavimden olduğunu kabul etmek mecburiyeti vardır." Antropolojik araştırmalar da bu ciheti desteklemektedir. Anadolu kültürü ile Kıbrıs kültürü arasındaki yakınlık 3. bine inhisar etmemekte, hatta Dor göçlerine kadar devam etmektedir. Son otuz sene zarfında bilhassa Orta ve Güney Anadolu'da yapılan kazılar bu durumu daha da kuvvetlendirmiştir. Kıbrıs'da inceleme gezileri yaparken, müzelerdeki eserler ve kazı yerlerindeki mezar yapıları ile Anadolu'da bulunmuş eserler arasındaki büyük yakınlığı bizzat müşahade ettim.

Filolojik deliller bizi bu hususda daha kuvvetle desteklemektedir. Bugün ilim dünyasında kabul edilmiş bir gerçek vardır ki, o da M. Ö. 3. binde Anadolu'daki —nd ve —ss son ekli yer adlarının Ege denizi üye-

rinden Yunanistana yayılmış olmasıdır. Böylece 3. bindeki Anadolu'lular Ege adalarını, Girit'i ve Yunanistan'ı işgal ve iskân etmişler ve bu yerleri kendi dillerindeki adlarla adlandırmışlardır. Bizim genişletmiş olduğumuz incelemeler bu hususun Kıbrıs için de varit olduğunu göstermiştir. Amatos, Arabanda, Melanthos, Paphos, Tamassos, Tegessos gibi yer adları Anadolu diline aittirler. Bu bize M. Ö. 3. binde Kıbrıs'ı iskân etmiş olan halkın Anadolu'lular olduğunu açıkça göstermektedir. Ayrıca menşei 3. bine kadar giden ve eski Anadolu dillerinden biri olduğu anlaşılan Kıbrıs'ın bir yerli dili ve yazısı vardır ki, bu dil ve yazı M. Ö. 3. yüzyıla kadar yazılmış ve konuşulmuştur. Kıbrıs seyahatimde eski Paphos müzesinde bu yerli Kıbrıs yazısı ile yazılmış pekçok kitabe gördüm.

M. Ö. 3. binde Kıbrıs'da ne Fenikeliler ve ne de Mikenler mevcuttur. Kıbrıs'ın bu devir halkı Eski Anadolu ahalisidir. Bu devirlerde Mısır ve Mezopotamya ile karşılıklı temasların ve tesirlerin olduğu şüphesizdir. Fakat bu, kültür ve iskân bakımından herhangi bir değişiklik yapacak mahiyette olmamıştır.

Kıbrıs M. Ö. 3. binde Kıbrıs'da ne Fenikeliler ve ne de Mikenler mevcuttur. Kıbrıs'ın bu devir halkı Eski Anadolu ahalisidir. Bu devirlerde Mısır ve Mezopotamya ile karşılıklı temasların ve tesirlerin olduğu şüphesizdir. Fakat bu, kültür ve iskân bakımından herhangi bir değişiklik yapacak mahiyette olmamıştır.

Kıbrıs M. Ö. 2. binde Alaşim adını taşımakta idi. 17. asırdan beri bu isimde bakır memleketi olarak Mısır kaynaklarında geçmektedir. Böylece Kıbrıs resmî vesikalarla tarih sahnesine çıkmış oluyor. Tuthmosis III (1500-1450) zamanından beri Mısır'la Kıbrıs arasında münasebetler vardır. M. Ö. 14. yüzyılın 1. yarısına tarihlenen Tel-Amarna tabletlerinde (Alaşia) Kıbrıs kralının Mısır firavununa göndermiş olduğu 7 mektup vardır ki, bu mektuplarda Kıbrıs Kralı hernekadar Mısır hükümdarına "kardeşim!ii diye hitap etmekte ise de, daimî şekilde ona hediyeler göndermiş olması ve mektupların ifade tarzı Kıbrıs'm bir vâsal krallık olduğunu açıklamaktadır. Diğer taraftan Boğazköyde bulunan Hitit vesikalarında da Kıbrıs Alaşia olarak geçmekte ve ilk defa M. Ö. 1400 tarihlerinde zikredilmektedir. Bu vesikalarda Kıbrıs'dan bakır ve bronz ithal edildiği kaydedilmekle beraber, siyasî suçluların bu memleketé sürgün edildikleri de görülmektedir. Bu itibarla Kıbrıs'ın devletler hukuku bakımından durumu açık değildir. Hem Mısır'a ve hem de Hititliler'e tâbi görünmesi, her iki devletin de nüfuz sahalarının mevcudiyetine delâlet eder. Son senelerde Boğazköy'de bulunan ve 1963 de neş-

redilen yeni vesikalar Kıbrıs'ın siyasî durumunu açıklayacak mahiyettedir. Bu vesikalardan, başlangıçta Hititler'e tâbi iken kral Tutthaliya IV zamanında Kıbrıs'ın zapt ve vergiye bağlandığı görülmektedir. Vesikalardaki kayıtlardan Hitit ordusunun Kıbrıs'a çıkmış olduğu ve böylece memleketin Hitit hakimiyeti altına alındığı anlaşılmaktadır. Bu kralın ölümünden sonra Kıbrıs'ın isyan etmiş olduğu muhtemeldir. Çünkü Şuppiliuma II ye ait diğer bir vesikada Kıbrıs'a karşı bir ordu sevk edildiğini, yapılan deniz savaşlarında Kıbrıs deniz kuvvetlerinin imhasından sonra karaya çıkılarak, kara ordusunun da mağlûp edildiğini ve böylece memleketin yeniden Hitit hakimiyetine sokulduğunu öğrenmekteyiz. Bu devirde Yukarı Suriye, Çukurova bölgesi ve Kıbrıs Hitit imparatorluğuna dahil idarî bir ünite teşkil etmiştir. Aynı durumu Romalı'lar ve Osmanlılar zamanında da görmekteyiz.

M. Ö. II. binin 2. yarısında Kıbrıs müstakil bir krallık olarak yaşama kudreti gösteremediğinden, Mısır ile Hititler arasında bir mücadele konusu olmuş ve neticede Hitit hakimiyeti altında kalmıştır. Devletin kritik bir zamanında da görmekteyiz.

M. Ö. II. binin 2. yarısında Kıbrıs müstakil bir krallık olarak yaşama kudreti gösteremediğinden, Mısır ile Hititler arasında bir mücadele konusu olmuş ve neticede Hitit hakimiyeti altında kalmıştır. Devletin kritik bir zamanında Şuppiliuma II'nin Kıbrıs'ı itaate almak için bir sefer yapmış olması bu memleketin Hitit devletinin mevcudiyeti bakımından ne kadar hayati bir önem taşımış olduğunu göstermeye kâfidir. Yine bu devirde Kıbrıs'a bir taraftan Fenike'den, diğer taraftan Ege'den ticarî mahiyette kolonistler gelerek yerleşmeye başlamışlardır. Fakat tarihî vesikalarda bunların siyasî bakımdan herhangi bir rol oynadıklarına dair bir işaret yoktur. Esasen Şuppiliuma II'nin vesikası Hitit devletinin sonuna kadar Kıbrıs'ın Hitit hakimiyetinde kaldığını göstermektedir.

Hitit devletinin M. Ö. 1200 yıllarında Ege göçleriyle yıkılması ile Yakın Şark'ın siyasî tablosu değişti. Yani akımlarla Ege'den ve Anadolu'dan gelen bir takım kavimler Kıbrıs'ı da istilâ ettiler. Büyük devletler ortadan kalktıktan sonra, Fenikeliler Doğu'dan ve Grekler Batı'dan gelerek Kıbrıs'a yerleşmeye başladılar. M. Ö. 9. asırdan itibaren büyük devlet olarak yükselen Asurlular Batı'ya doğru ilerlemişler ve 8. asrın sonlarında Kıbrıs'ı hâkimiyetleri altına almışlardır. Asur hâkimiyetinin yıkılmasından sonra kısa bir müddet Mısırlıların Kıbrıs'ı ellerinde tuttuklarını görmekteyiz. Daha sonra ise eski çağın en büyük imparatorluğunu kuran Persler Anadolu'yu işgal ettikten sonra, Mısır'ın fethi sırasında M. Ö. 525 de Kıbrıs'

da ellerine geçirmişlerdir. Kıbrıs büyük İskender zamanına kadar PPers hâkimiyeti altında kalmıştır. Pers - Grek harbleri sırasında 5. asrın ortasında, Atinalılar, Kıbrıs'ı, Perslerden koparmak için mücadele etmişlerse de, neticede ve Perikles'in realist siyaseti icabı olarak, 448 barışı ile yine Pers hâkimiyetinde kalmıştır. Büyük İskender'in Pers İmparatorluğunu yıkması ile Kıbrıs, İskender İmparatorluğuna intikal etmiştir. Hellenistik devirde ise Anadolu'ya hâkim olan kuvvetlerle Mısır'daki Ptolemaioslar arasında Kıbrıs'ın yine bir mücadele konusu olduğunu ve neticede Ptolemaioslar'ın elinde kaldığını görmekteyiz. M. Ö. 58 yılında ise meşhur Cato tarafından Kıbrıs Roma İmparatorluğuna ilhak edilmiş ve Çukurova bölgesi ile birlikte bir Roma eyaleti haline konulmuştur.

Yukarıda söylediklerimizden şu sonuçlar çıkartabiliriz:

1) Kıbrıs Doğu Akdeniz'de işgal ettiği geopolitik mevki dolayısı ile tarihte Avrupa, Asya ve Afrika arasında mühim bir rol oynamıştır. Bu özel durumu Kıbrıs'ın tarihi için de özel bir faktör olarak kalmıştır. Eskiçağda askeri ve iktisadî bakımdan bugünkünden daha kuvvetli olduğu halde, etrafta teşekkül eden büyük devletlerin menfaatlerinin burada çarpışması Kıbrıs'ın müstakil bir siyasi varlık olmasına engel teşkil etmiştir.

2) Kıbrıs taş devrinden itibaren ırk, maddi kültür ve dil bakımından Anadolu'ya bağlı kalmıştır. Doğu'dan Fenikeliler ve Balı'dan da Egeliiler ve Grekler de Kıbrıs'a gelerek yerleşmişlerse de, bunlar eskiçağda azınlık teşkil etmişlerdir. Etnik çoğunluk yerli Kıbrıslılar, yani Anadolululardadır. Bu ciheti yerli dilin hemen bütün antik çağ boyunca konuşulmuş olması da isbat eder.

3) Kıbrıs'da yerlilerle kolonistler arasında zaman, zaman şiddetli mücadeleler olduğu, bazan hâkim devletlere karşı da isyan hareketlerine girişildiği görülmektedir. Eskiçağda Atina'nın Kıbrıs'ı hâkimiyeti altına almak için teşebbüslerde bulunduğu da vakidir. Fakat Atina en kudretli bulunduğu Perikles devrinde dahi bu emeline muvaffak olamamış ve tarihte hiçbir zaman Kıbrıs Yunanistan'a ilhak edilmemiştir.

4) Kıbrıs tarihte daima Yakın Şark'a ve bilhassa Anadolu'ya hâkim devletlerin idaresi altında kalmış ve bu devirlerde Doğu Akdeniz ve adada sulh ve sükün hüküm sürmüştür. Bu arada Hititler'in Yukarı Suriye ve Kıbrıs için takip ettikleri politika çok ilgi çekicidir.

Hititler Anadolu'nun siyasî birliğini kurduktan sonra Yukarı Suriye'ye hâkim olmuşlar ve Kıbrıs'a da el atmışlardır. Hititler'in imparatorluğun sonuna kadar Kıbrıs'ı elde tutmuş olmaları ve bunun için ağır fedakârlıklara girişmiş bulunmaları, adanın bu devletin mevcûdiyeti için vazgeçilmez bir unsur olduğunu gösteriyor. Tarihte merkezi Orta Anadolu'da kurulmuş iki kudretli devlet vardır ki, birisi Hitit devleti diğeri Türkiye Cumhuriyetidir. Bu itibarla Hitit devletinin dış politikasındaki problem-

lerle, bugünkü Türkiye'nin meseleleri arasında benzerlikler vardır. Türkiye devletine yalnız etnik bakımdan değil, siyasî bakımdan da birçok unsurlar Hititler'den intikal etmiştir. Atatürk de Hitit devletini bu görüşle değerlendirmiştir. Atatürkün hayatının son yıllarında, Hatay bölgesini ve dolayısı ile İskenderun körfezini kurtararak Türkiye'ye kazandırmasının ne kadar uzak görüşlü bir politikanın eseri olduğunu, İkinci Dünya Davaşı ve son günlerdeki olaylar isbat etmiştir.

Bugünkü Türkiyenin daha başka misyonu vardır. Türkiye, siyasî bakımdan Türklük dünyasının anavatanı olmuştur ve bu anavatan'ın savunma sistemine Kıbrıs dahildir. Bu itibarla, Lefkoşe'de Atatürk anıtını aralıksız beklemekte olan Kıbrıs Türk Gençliği yalnız oradaki Türk varlığını ve istikbalini değil, aynı zamanda anavatan'ı da savunmaktadır.

Türkiye Batı kültürünün ve hüriyet dünyasının kudretli bir önkalesi olduğu gibi, Birleşmiş Milletler'in savunduğu insan hakları ve hürriyetleri idealine tam mânasile inanmış bir memleketidir. Türk milleti bu inanca ne derece bağlı olduğunu, Kore savaşlarında 4000 şehit vermekle bütün dünya önünde isbat etmiştir ve insanlık tarihine parlak sayfalar eklemiştir. Bugünkü dünya siyasetinde bir mihrak noktası haline gelmiş olan Kıbrıs'ta Türkler sırf hürriyetleri ve haysiyetleri için mücadele ediyorlar. Bu bakımdan mahiyet ve gaye itibarı ile Kore savaşları ile arada bir fark yoktur. Bundan dolayı insan haklarının müdafii olan büyük dostlarımızdan aynı hassasiyetle Kıbrıs meselesine ilgilenmelerini beklemekten hakkımızdır. Aksi takdirde, anavatanın binlerce kilometre uzakta, Koreliler'i müdafaa etmiş olan Türk Kıbrıs'da kendi soydaşlarının hürriyetini korumayı tarihî bir vazife bileceklerdir.

() Enstitümüzün dâveti üzerine 22. Şubat. 1964 de Üniversite Konferans salonunda günümüzün en mühim Türk Jeopolitiği dâvası olan Kıbrıs Meselesini tarihî yönden anlatan bu konferansdan dolayı değerli Profesöre Enstitü adına teşekkür ederiz.

BİBLİYOGRAFYA

Kıbrıs hakkında eyrli ve yabancı kaynaklardan ibaret bir Bibliyografya, "İktisat ve İctimaiyat Enstitüsü"nin dâvet ve tesviki ile hazırlanmağa başlanmağ bulunuyoruz. Şimdilik kısa bir deneme ile kalacağız.

- E. Oberhammer**, Kypros, Pauly-Wissowa RE. XXIII Habb. (1924) Sp. 59-116.
- Dussaud**, Les Civilisation préhellénique, Paris, 2. ed. 1915.
- Fimmen**, Die Kreitsch-mykenische Kultur, Leipzig, 1921.
- Karo**, Orient und Hellas in archaischer Zeit, Ath. Mitt. 1920, 129 vdd.
- H. Th. Bossert**, Altkreta, 1937.
- H. Th. Bossert**, Altsyrien (Cypern 1-24) 1951.
- G. Hill**, A history of Cyprus 1, Cambridge, 1949.
- St. Gasson**, Ancient Cyprus, London, 1937.
- Einar, Gjerstad**, Studies and prehistoric Cyprus. Uppsala, 1929, Rez. Schachermeyr, Klio 25 (1931) 509.
- C. M. Fürst**, Zur Kenntnis der Anthropologie der prähistorischen Bevölkerung der Insel Cypern (Lund, Univ. Arsskrift, NF. Avd. 2, XXIX, Nr. 6, 1923).
- The Swedisch Cyprus Expedition**, Vol. 4, part I; Dikaïos, P. and J. R. Stewart, The stone age and the early bronze age in Cyprus, 1962.
- E. Sjögwist**, Problems of the late Cypriot bronze age, Stocholm, 1940.
- Cl. Schaffer**, Enkomi-Alasia I, Paris, 1952.
- Cl. Schaffer**, Enkomi-Alasia, nouvelles mission en Chypre (1944-50).
- Eleanor and James Stewart**, Vounous, 1937-38, Lund, 1950.
- V. Karageorgis**, Ausführlicher Bericht über den Ausgrabungsbestand BCH 86 (1962) 327-414.
- V. Karageorgis**, Ten Years of Archeology in Cyprus, 1953-1963, Archlog. Anzeiger, Berlin, 1963.

Johannes, Friedrich, Entzifferung verschollener Schriften und Sprachen, Berlin - Göttingen - Heidelberg, 1954.

Gert, Steiner, Neue Alasiya - Texte, Kadmos, Bd. I, Heft 2 (1962) 130-138.

Hemrich, Ofen, Neue Quellen zum Ausklang des Hethitischen Reiches, Mitt. Deutsch. Orient. Gesellsch. Nr. 94 (1963) s. 1-24.

Son günlerde bazı Dergiler, Kıbrıs meselesini ele alarak hususi sayılar neşretmektedir. Bunlardan "İŞ ve Düşünce" nin en son 246. nüshası ilmi yazı ve araştırmalarla dikkati çekmektedir. İçindeki yazılar ve yazarları şunlardır:

Türk Kıbrıs'ın İngilizlere verilmesi (H. Şehsüvaroğlu) — Lozan'da Kıbrıs (N. Ramazanoğlu) — Makaryos Sürgünde (Lord Salisbury) — Salisbury ve Kıbrıs (Reşit Saffet Atabinen) — Kıbrıs ve Nato (Prof. Armaoğlu) — Batı Trakya'ya dair bir tahrir (Ruhi Soyer) — 1959 da Kıbrıs anlaşması ve muhalefet (İsmet İnönü) — Avrupa ve Kıbrıs (Prof. Fmdıkoğlu) — 1957, 1960 ve 1962 de Kıbrıs etrafında uyamak gazeteciliğimiz ve ilgisiz "Hariciye"miz (Ali Karakurt, Ömer Sami) — İlya Kazan'ın marifetleri (Emin Fmdıkoğlu) — Türk ve Kus Jeopolitikleri: Dell Petro Vasiyetnamesi. Müracaat: P. K. 16 Bayazıt Ist.

İleride Kıbrıs hakkında geniş bir Bibliyografya hazırlanmasına, bu Konferansın verilip neşredilmesine delalet eden (İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsü'nün önyak olmasını temenni etmek isteriz.

Türkiyede Erozyon ve İçtimaî Neticeleri

Bu konferans 1963 - 64 ders yılında Orman Fakültesi Profesörlerinden Sayın Orhan Yamanlar tarafından yukarıda işaret edilen mevzu üzerinde verilmiştir. Galatasaray Konferans Salonunda verilen bu mühim konulu ve yrica projeksiyonulu konferans çevrede büyük bir ilgi görmüş, bir kısım gazetelerde de bahis konusu edilmiştir. Bu gazeteler arasında birinin yazdıklarını, değerli konferanscının bir seyahata çıkma yüzünden yazısını bize ulaştıramamasını telâfi etmek maksadı ile, "Konferanslar" m sonunâ ekliyoruz. Bu vesile ile Prof. Yamanlar'a ve dikkatli gazeteci Güngör Gezer'e teşekkür ederiz!

Anadolu'da korkunç bir toprak erozyonu vardır. Yalnız Seyhan ve Ceyhan nehirleri o kadar çok toprak taşımaktadır ki, gün gelecek deniz dolacak ve insanlar Kıbrıs'a yürüyerek gidebileceklerdir.

Strabo (M. Ö. 2.000)

Anadolu derin kitaplarda, Güzel Anadolu, Cennet anavatan. Halı gibi çayırların bulunduğu, bembeyam kuzuların otladığı, kaynaklarından soğuk sular içtiğimiz canım Anadolu...

İlkokuldan bu yana dinleye gelmişizdir bu sözleri. Gerçekte öyle midir? Bu cennet vatanı adım adım gezmiyenler, altında hayvanların üstünde insanların barındığını görmiyenler, gerçeği bilmezler.

Geçen akşam Galatasaray Lisesinde verilen bir konferansı bir - kaç öğrenci ile bir - iki öğretim üyesi izledi. Bir memleket gerçeği anlatıldı.

1) Bk. "Dünya": 2. Nisan, 1964, Sf. 2. Muharrir Güngör Gezer. "Konferanslar"ı takip eden okuyucularımız için yabancı değildir. "Dünya" ailesi içine girmeden evvel ilk gazetecilik tecrübelerini bir kazamızın gazeteciliğinde geçiren G. G.in "Manyas Kazakları" hakkında Bandırma Gazetelerinden "Gür Ses" de çıkan röportajları, iki "Konferans" için kaynak hizmetini ifa etmişti. Bk. "Sosyoloji Konferansları": 1962-63.